

УДК 356.15:355.087.2(477.43)“2022/2023”
DOI <https://doi.org/10.15407/mue2023.22.064>

ІВАНЕВИЧ (СОНЯЧНА) ЛІЛІА

докторка історичних наук, старша наукова співробітниця відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Хмельницький, Україна).

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-7580-7526>

IVANEVYCH (SONIACHNA) LILIA

a Doctor of History, a senior research fellow at the Ukrainian Ethnological Center Department of M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Khmelnyskyi, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-7580-7526>

Бібліографічний опис:

Іваневич (Сонячна), Л. (2023) Сучасні форми участі та практичний досвід волонтерів Хмельниччини. *Матеріали до української етнології*, 22 (25), 64–81.

Ivanevych (Soniachna), L. (2023) Modern Forms of Participation and Practical Experience of the Volunteers of Khmelnychchyna. *Materials to Ukrainian Ethnology*, 22 (25), 64–81.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2023. Опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

СУЧАСНІ ФОРМИ УЧАСТІ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ВОЛОНТЕРІВ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Анотація / Abstract

Мета дослідження – проаналізувати сучасні форми участі та практичний досвід в організації допомоги й підтримки Сил безпеки та оборони України під час російської агресії. Наукове дослідження цих процесів, особливо його регіональних ознак, має на сьогодні величезний запит та актуальне, як ніколи. Адже дасть можливість глибше зрозуміти роль і варіативність волонтерського руху, його потреби та результативність діяльності для суспільства в цілому.

На основі оцінки існуючої історіографії, зібраної авторкою джерельної бази та особистого практичного досвіду розкрито регіональні особливості волонтерського руху патріотичного напрямку в місті Хмельницькому впродовж 2022–2023 років. Класифіковано види волонтерської діяльності, яка пов'язана з наданням допомоги українським військовим у ході боротьби за незалежність нашої держави. Детально розкрито методи волонтерської роботи місцевих благодійних організацій, штабів та фондів. Дослідниці вдалося прослідкувати зміни пріоритетів у волонтерських напрямках діяльності, залежно від етапів війни; висвітлити найбільш дієві інструменти роботи волонтерів у вигляді благодійних аукціонів, ярмарків, забігів, розвиткових ігор та інших заходів. У статті дано визначення волонтерству як взаємовигідній діяльності, яка допомагає не лише тим, на кого безпосередньо спрямоване, а й самому волонтеру та суспільству загалом через розвиток психологічної стійкості та адаптивності. Підкреслено важливу роль волонтерства в розширенні світогляду, відповідальності та оточення через постійне зростання кількості комунікацій, у розвитку активної життєвої позиції і позитивного мислення, у зростанні чесності й тверезого розуму людей та в їхній участі в розбудові свідомого демократичного й правового громадянського суспільства, і як наслідок – сильної держави.

Ключові слова: волонтери, війна, Україна, росія, волонтерська діяльність, організація допомоги українській армії, сучасні форми участі, практичний досвід, класифікація, місто Хмельницький, благодійні організації, штаби та фонди, благодійні збори, благодійні аукціони, донати, передова, військові, ЗСУ, ССО.

The study is aimed at the analysis of modern forms of participation and practical experience in the organization of help and support to the Forces of Security and Defence of Ukraine during the Russian aggression. The research of these processes, especially their regional features, is in a great demand currently and more relevant than ever. After all it will enable the deeper comprehension of significance and variability of the volunteering movement, its needs and effectiveness of its activities for society as a whole.

Regional peculiarities of the volunteering of the patriotic direction in the city of Khmelnytskyi during 2022–2023 are described on the base of evaluation of the existing historiography, collected by the authoress of the source base of work and personal practical experience. The types of volunteer activities related to the help to the Ukrainian military during the struggle for the independence of our state are classified. The methods of volunteer work of the local charitable organizations, headquarters and foundations are described in detail. The scholar is succeeded to consider the changes in priorities in volunteer areas of activity depending on the war stages. The most effective types of volunteer work in the form of charity auctions, fairs, races, development games and other events are analyzed. The definition of volunteering as a mutually beneficial activity that helps not only those targeted directly, but also the volunteer himself and society in general through the development of psychological resilience and adaptability is submitted in the article. The important significance of volunteering in expanding the world view, responsibility and environment through the constant growth of the number of communications, in the development of an active life position and positive thinking, in the growth of honesty and sober mind of people and in their participation in forming a conscious democratic and legal civil society, and a strong state as a result is emphasized.

Keywords: volunteers, war, Ukraine, Russia, volunteer activity, organization of help to the Ukrainian army, modern forms of participation, practical experience, classification, the city of Khmelnytskyi, charitable organizations, headquarters and funds, charity meetings, charity auctions, donations, front line, the military, Armed Forces of Ukraine, Special Operations Forces.

Постановка проблеми. У сучасних реаліях життя можемо з упевненістю констатувати, що раніше волонтерський рух був пов'язаний передусім з реалізацією потенціалу молоді в соціально-економічній і культурній сферах, проте війна змінила акцент на патріотичний напрям. Тому волонтерство як добровільна суспільно корисна діяльність тепер здійснюється як окремими людьми, так і різноманітними офіційними й неофіційними організаціями. Наукове дослідження цих процесів, особливо його регіональних ознак, має на сьогодні величезний запит та актуальне, як ніколи, адже дасть можливість глибше зрозуміти роль і варіативність волонтерського руху, його потреби та результативність діяльності для суспільства в цілому.

Аналіз досліджень і останніх публікацій. Інформацію про загальнонаціональні ознаки й різновиди сучасних форм участі волонтерського руху в Україні подали у своїх статтях такі науковці другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст., як В. Перетятко [10], І. Чайка [12], Н. Говоруха [8], В. та О. Кокорські [9], О. Томчук [11] та ін.

У зазначених дослідженнях проведено історико-феноменологічний аналіз волонтерства та розкрито його організаційні

та нормативно-правові засади в Україні. Учені також висвітлили взаємозв'язок і взаємозалежність різних визначень волонтерства в їх співвідношенні з напрямками реалізації волонтерської діяльності. Тобто волонтерство розглянуто як складне соціально-психологічне явище, яке проявляється у формі специфічної соціальної активності певних суб'єктів.

Мета статті. На основі оцінки існуючої історіографії, зібраної авторкою джерельної бази та особистого практичного досвіду розкриємо регіональні особливості волонтерського руху патріотичного напрямку в місті Хмельницькому впродовж 2022–2023 років [див.: 1–6].

Виклад основного матеріалу. Згідно із законом України «Про волонтерську діяльність», волонтерство є формою благодійної діяльності й ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності та неприбутковості. Волонтерську сферу як одну з форм благодійності можна повноцінно вважати важливою основою розвиненого громадянського суспільства. Саме тому 5 грудня у світі, починаючи з 1985 року, відзначають Міжнародний день волонтера. А з точки зору впливу на економіку волонтерства, у якому, за окремими оцінками, щорічно у світі беруть участь по-

над 100 млн осіб, у багатьох країнах це 4 %–8 % ВВП [11; 12].

Початок сплеску волонтерства в Україні асоціюють із Чемпіонатом Європи з футболу 2012 року. Наступна хвиля через події Євромайдану та війни на Сході України мала безпрецедентний масштаб. Але найпотужніший ріст волонтерства був спричинений, на жаль, повномасштабним воєнним вторгненням російського агресора в Україну в лютому 2022 року. Зрозуміло, що впродовж останніх двох років головними напрямками діяльності українських волонтерів є допомога військовим на передовій та їх реабілітація в тилу, підтримка переселенців та родин загиблих. Окрім того, волонтери займаються просвітництвом, профілактикою шкідливих звичок і негативних соціальних явищ, організацією дозвілля дітей, розвитку молоді, студентськими проектами, соціально-правовим захистом нужденних, реконструкцією історичних та культурних пам'яток, організацією спортивних, культурних і релігійних заходів тощо. Починаючи з 2015 року, в Україні набули розвитку волонтерські мережі, котрі об'єднали волонтерів різного віку з різних населених пунктів [8–11].

Одним із масштабних прикладів благодійної діяльності, яка в лютому 2022 року переросла в самоорганізований волонтерський рух, стала робота Благодійного фонду (далі – БФ) «Старлайф Благодійність». БФ був зареєстрований у червні 2010 року від компанії «Старлайф № 1», яку 2009 року створив Іван Васильович Українцев. З 2014 року і до сьогодні брокер «Старлайф № 1» є лідером у сфері накопичувального страхування життя на ринку України. Ціль компанії – розвиток нової генерації відповідальних за своє життя і своє майбутнє українців. Усі фінансові консультанти, директори та співвласники компанії – приватні підприємці, які працюють офіційно. Разом з державними податками вони щомісяця сплачують 3 % благодійних внесків від доходу для наповнення Фонду. Це свідомо позиція в плані чесності щодо своєї країни та важливості благодійності в житті людини. Адже істина життя – «чим більше ти віддаєш, тим більше отримуєш навзаєм» – завжди працює. Але тут важливий початок процесу, спочатку наголос на слові «віддаєш». Тому з червня 2022 року,

коли компанія, адаптувавшись працювати в умовах війни, відновила навчальні семінари, також було прийнято рішення зі щомісячної оплати навчання на семінарі кожен консультант додатково відраховує 300 грн у бюджет Фонду з метою наближення перемоги через допомогу військовим. За словами співвласниці компанії Ірини Антонюк, напрями діяльності БФ «Старлайф Благодійність» до 2014 року включали допомогу для здійснення хірургічних втручань, лікування й реабілітації з причин різноманітних складних хвороб працівникам та клієнтам компанії, але насамперед онкохворим дітям і дорослим. Надавалася також точкова допомога дитячим будинкам та лікарням, які потребували спеціального медичного обладнання. До війни компанія мала офіси в усіх обласних центрах та нараховувала понад 7000 працівників. Зараз ця цифра зменшилася до 5000 людей з огляду на обставини війни в нашій державі¹. Кількість клієнтів компанії на сьогодні сягає близько мільйона українців [6; 7].

Щодо подальших етапів організації діяльності БФ «Старлайф Благодійність» можна виокремити три основних – за критеріями часу й причини. Перший етап, як зазначає співвласник Сергій Голов, стартував після Євромайдану з початком АТО навесні 2014 року. Його причиною стала необхідність підтримки колег, які добровільно чи за військовим зобов'язанням пішли воювати. Таким чином, у Фонду з'явився новий напрям діяльності – допомога військовим. Причому Фонд відразу прийняв рішення забезпечувати особисто запити своїх військових колег і друзів по мірі фінансових та інших можливостей. Представники Фонду власноруч купували продукти, амуніцію та автомобілі, що їх відправляли в гарячі точки лише своїм транспортом і своїми силами. Тобто завжди намагалися працювати безпосередньо за запитом, щоб усе доставлялося в призначене місце. Загальна сума витрат БФ на персональну благодійну допомогу для лікування, допомогу дитячим будинкам і клінікам, підтримку учасників АТО впродовж 2010–2022 років становить 27,7 млн грн. [1; 6; 7].

Початок другого етапу бере свій відлік від 24 лютого 2022 року. Це день, який змінив життя кожного українця. За чотири дні до війни в компанії був черго-

вій навчальний семінар, який проходив у Києві. На семінарі, крім розгляду професійних питань, мовилося й про можливий напад північного сусіда, про який стало відомо від знайомих військовиків. І хоча ніхто до останнього не хотів у це вірити, усі чітко розуміли, що треба діяти відповідно до своєї громадянської позиції. Ми – те покоління, яке через власний приклад справжніх людських цінностей, проявів відповідальності та свідомості мало намір будувати нову, європейського типу демократичну країну, тому слово «воля» для нас на першому місці. Уже з другого дня війни практично в кожному офісі компанії «Старлайф № 1» консультанти організували штаби та прийняли рішення допомагати своєму народу в боротьбі за свободу й незалежність. Діяти, залежно від можливостей і потреб, діяти злагоджено за всіма запитами, робити все, що нам під силу. Упродовж перших двох тижнів війни від Фонду діяло вже 12 штабів у таких містах, як Київ, Львів, Рівне, Ужгород, Хмельницький, Вінниця, Чернівці, Тернопіль, Житомир, Одеса, Дніпро, Запоріжжя. Оскільки в компанії був значний досвід побудови системи роботи, цю ж систему вирішили застосувати і в організації волонтерської діяльності. Структура діяльності БФ «Старлайф Благодійність» була сформована таким чином. Насамперед, згідно із запитами, було чітко визначено напрями діяльності за такими категоріями та підкатегоріями: внутрішньо переміщені особи (поселення, харчування) та військовики (автівки, безпілотники, амуніція, продукти харчування, медицина, побутова хімія та засоби гігієни). У кожному місті в офісах за кожною категорією і підкатегорією було закріплено відповідальну особу, яка далі організувала людей та тримала на контролі процес. Кожен офіс також почав винаймати окреме складське приміщення для збирання й раціонального розподілення допомоги за відповідними потребами. Центральний склад містився біля київського офісу, звідти відправляли на передову найбільші замовлення. Через знайомих за кордоном підключали фінансову та матеріальну допомогу з різних країн світу. Між усіма офісами й консультантами було налагоджено пряму комунікацію через телеграм-групу. Там розміщували запити і спільними зусиллями намагалися

чимшвидше їх реалізувати. Таким чином, Фонд сформував системний ланцюжок постачань військової амуніції, технічних засобів, медикаментів, засобів особистої гігієни та продуктів харчування для бійців ЗСУ й ТРО на передову лінію та прифронтові зони в усі області України, де точилися бої, зокрема Київську, Харківську, Сумську, Чернігівську, Луганську, Донецьку, Запорізьку, Херсонську та Миколаївську. Були ситуації, коли консультанти у великих містах прифронтових областей організували колективне приготування їжі, яку потім безкоштовно роздавали місцевим жителям, що залишилися без нормальних умов проживання. У соцмережі «Інстаграм» на сторінці БФ «Старлайф Благодійність» під назвою «Star life Charity» постійно висвітлювалися збори, результати й звіти волонтерської діяльності. Станом на кінець лютого 2022 року на рахунку Фонду було близько 4 млн грн, зібраних лише через благодійні внески консультантів. Їх витратили на найважливіші запити за місяць. Тоді найбільше військовим не вистачало різної амуніції, особливо бронезилетів і спеціальних медичних засобів для військових аптек. Згодом пішли масові запити на безпілотники й різноманітні запчастини до військової техніки. Після того, як було витрачено власні внески, офіси на місцях шукали варіанти поповнення Фонду. На всеукраїнському телеканалі ICTV транслювався сюжет про ефективність діяльності системи штабів БФ «Старлайф Благодійність», у якому прозвучало інтерв'ю головного організатора цих важливих процесів – співзасновника компанії та Фонду Івана Українцева [6; 7].

У місті Хмельницькому було об'єднано зусилля всієї структури: співвласників Сергія Голова та Ірини Антонюк в офісі колеги – також співвласника Андрія Лужняка. Хмельницький офіс отримав назву «Штаб 4.5.0». Пізніше в інстаграмі було створено власну сторінку Штабу (куратор Віта Гук). На сторінці висвітлюється обсяг волонтерської роботи компанії в цілому та Штабу в місті зокрема, формуються пости на чергові запити й організуються звіти перед донаторами про реалізацію цих зборів. Аналогічно випрацьованій системі закриваються всі категорії та підкатегорії роботи Фонду в місті. Так, допомогу в поселенні ВПО надавали Іри-

на Антонюк, Світлана Бакалець та Юлія Ференс. Допомогою військовим з амуніцією, автівками, безпілотниками займалися Сергій Голов, Андрій Лужняк, Віта Гук, Олександр Вахідов, Юрій Цимбалістий, Олександр Самолук, Артур Новерсалук, Олег Донець, Григорій Патяник та ін. Напряму медицини очолювала Наталя Гаврилюк, якій допомагали Лариса Кудрявцева, Тетяна Дуда, Тетяна Кобилух, Ольга Вахідова, Наталя Бакалець та ін. Вони зібрали й відправили військовим понад 3000 спеціальних медичних аптечок. Збір продуктів харчування, побутової хімії та засобів гігієни організували практично всі волонтери Штабу. Напряму гуманітарної допомоги займалися Ірина Бойко, Наталя Гаврилюк, Лариса Кудрявцева. Авторка цієї статті, використовуючи можливості через інших відповідальних людей, намагалася бути корисною в різних напрямках роботи Штабу (купувала ліки за донати від продажу книг, організувала амуніцію, теплі речі, продукти харчування, побутову хімію та засоби гігієни, пошиття аптечок, спеціальних хустинок в аптечки, прапорів тощо). А у вільний час навіть власноруч пекла смаколики для волонтерів Штабу та військовиків на передовій. Досвід постійних комунікацій з великою кількістю людей як специфіка сфери страхування допомагав за короткі проміжки часу завдяки резонансу виконувати іноді на перший погляд нереальні запити на значні суми. За короткий час волонтери навчилися розбиратися в різновидах бронежилетів та іншої амуніції, запчастинах до військових машин, безпілотниках та медичних засобах. Також швидко зорганізували склад, у який звозили все, що могли знайти. Потім сортували його за запитамі й розвозили все це на передову власними автівками. Скоординована командна робота відчувалася в усьому і додавала міцності духу й сил діяти далі [3; 6].

Другий етап діяльності Фонду в такому форматі тривав, поки бізнес у страховій сфері практично не призупинився (орієнтовно до липня 2022 року). Тому більшість фінансових консультантів у тилу майже 24/7 були задіяні в організації роботи Фонду та його штабів у містах України. Також у червні 2022 року співзасновник компанії «Старлайф № 1» Іван Українцев добровільно пішов служити в

один з підрозділів Головного управління розвідки Міноборони України. Відтоді стратегія роботи БФ «Старлайф Благодійність» змінилася. Насамперед було створено новий телеграм-канал і сторінку в інстаграмі під назвою «Starlife Charity». Було також прийнято рішення про розширення каналів поповнення БФ. Так, з компанією ПрАТ «МетЛайф» керівництво підписало домовленість про перерахування коштів, які раніше виділялися на додаткові мотиваційні поїздки для консультантів компанії «Старлайф № 1» на рахунок БФ. У самій роботі БФ «Старлайф Благодійність» було виокремлено два напрями. Перший – найбільший, який орієнтувався на закриття головної цілі – укомплектування 30 груп ударних і розвідувальних безпілотників та медичних евакуаторів для спецпідрозділу, про який ішлося вище. Причому розробкою цих БпЛА тоді почали займатися українські вчені, а фінансування проекту цих розробок взяв на себе приватний сектор, у тому числі й Фонд «Старлайф Благодійність». Сума першого збору за проектом «Крила» була 875 000 доларів [6; 7]. З цією метою було запущено цілу систему заходів: благодійні аукціони, онлайн та офлайн розіграші цікавих лотів, благодійні спортивні змагання й забіги, фінансові, психологічні та соціальні коучинги, бізнес-бранчі, культурно-розвиткові нетворкінги, зустрічі з нутриціологом (консультації з питань здорового харчування), менторські лекції з бізнесу, благодійні розвиткові ігри («Мафія», «Метрополія»), експрес-фотосесії за донат (проект «Фотоспалах») тощо. До прикладу, в онлайн розіграші «Гітари Незламності» в березні 2023 року взяли участь 12 відомих українських виконавців і гуртів, а саме: Олег Скрипка, «Океан Ельзи», «Друга ріка», «ТНМК», «Козак систем», «Антитіла», «Без обмежень», «Фіолет», «Карна», Арсен Мірзоян, Сергій Жадан і Коля Єрґа. Збору також допомагали інші фонди та меценати, зокрема, ПрАТ «МетЛайф», благодійна організація «Міжнародний благодійний фонд “Центр соціальної ініціативи”», БФ «Україна в броні», школа «Noosfera» з Дніпра, керівник FPV-підрозділу (інкогніто), волонтер В. Гуляш. Ціль за проектом було закрито 23 квітня 2023 року, тобто за 9 місяців.

Другий напрям роботи Фонду мав на меті закриття менших зборів власними силами штабів у містах також через відпрацьовану систему проведення різноманітних заходів. Щодо першого напрямку, то з 29 квітня 2023 року триває вже другий великий збір. Його ціль – сума 640 000 доларів на укомплектування 4-х ударних груп. У ці ударні групи необхідно всього придбати 30 літаків-бомбів, 20 катапульти, 4 мікроавтобуси, 4 пікапи та 4 набори додаткового технічного й електронного обладнання. Наразі зібрано вже 624 398 доларів. Загалом упродовж 2022–2023 років БФ «Старлайф Благодійність» придбав та відправив на передову понад 2 000 бронежилетів, 500 шоломів, 500 тепловізорів, 100 дронів, 4000 аптечок, 650 рацій, 100 автомобілів, одяг і взуття, 500 зразків комп'ютерної техніки й понад 70 тонн гуманітарного вантажу [1; 6; 7].

Щодо подальшої роботи безпосередньо «Штабу 4.5.0» насамперед варто зазначити, що на другому етапі волонтерської діяльності в місті Хмельницькому в перші місяці війни спостерігалася часто безкоштовна допомога з боку приватних підприємців, з якими було налагоджено співпрацю за різними запитами. До прикладу, хмельницький підприємець і засновник БФ «Добрі серця» задонатив на один з проєктів 200 000 грн. Аналогічну допомогу, особливо що стосується продуктів харчування, теплих речей та засобів гігієни безкоштовно було отримано від звичайних людей. Утім, з часом ресурси безкоштовної допомоги вичерпувалися. Тому в третьому періоді волонтери перейшли на стратегію організації зборів коштів через різноманітні заходи. Зокрема, перший благодійний аукціон від Фонду відбувся в Ужгороді в грудні 2022 року, у якому авторка цієї статті теж взяла участь. Я успішно продала три власні лоти, надані безкоштовно як донати. Це монографія «Традиційний одяг українців Поділля», прапор, підписаний артилеристами 3-ї окремої танкової Залізної бригади, який я привезла з передової, та автентична прикраса з бісеру, виконана київською майстринею Тетяною Гулідовою. Вдалий досвід аукціону (зібрано 150 000 грн.), на який мене запросила Аліна Цьось, надихнув на ідею провести такий аукціон у Хмельницькому. До

організації аукціону долучилася відомий адвокат Аля Вознюк, яка як волонтерка відкрила понад 300 великих і малих зборів на суму 4 000 000 грн.

У березні 2023 року у Хмельницькому результативно пройшов перший благодійний аукціон, на якому було презентовано такі лоти: прапор з підписом «Пташки» з Азовсталі, прапор з передової, підписаний артилеристами 3-ї танкової окремої Залізної бригади; велику ляльку-мотанку відомої подільської народної майстрині Галини Бучківської; дві хустки з архаїчними народними орнаментами «Дерево життя» лімітованої колекції «Різнобарв'я української орнаментики» співтворчості брендів «Ladom & Shpalta»; монографію авторки статті «Традиційний одяг українців Поділля»; футболку «ЗЕ» з тризубом бренду «Katelab»; картину «Русский корабль...»; розмальовану каску з передової з петриківським розписом; розмальовану гільзу із самчиківським розписом від снаряда з-під Ізюму; шеврони єдиного підрозділу спеціального призначення 8-го полку, атестованого в НАТО; прикрасу з гільз бренду «Willna»; хустку «Крим – це Україна» бренду «Shpalta»; сертифікат на право передати персональний привіт оркам на снаряді від 44-ї окремої артилерійської бригади імені гетьмана Данила Апостола; гердан з бісеру від подільської майстрині та волонтерки Алли Учик; книгу з підписом Павла Вишебаби з передової; шампанське «Артемівське» з Бахмута. У результаті вдалося зібрати 580 000 грн., які й використали для першого проєкту «Крила». Другий аукціон відбувся у вересні 2023 року. На ньому креативна і творча волонтерська команда збрала та представила такі оригінальні лоти, як: прапор з підписом Кирила Буданова; світлина з Азовсталі «Світло переможе» з автографом Дмитра Козацького («Ореста»); прикраса з гільз бренду «Willna» у вигляді серця; копія унікального листа Симона Петлюри до Івана Огієнка про розвиток вільної України; символічна жіноча сорочка, вишита ручною технікою від бренду «Гердан»; прапор з підписом Валерія Залужного; лялька, виготовлена за образом «Пташки», та гільза, розмальована «Пташкою» з Азовсталі (Катериною Поліщук); м'яч з автографом Андрія Шевченка; скальпель з підписом Дениса Гайдука – хірурга з Азовсталі; підручник

«Українська мова. 5-й клас», написаний в окопі Тарасом Ткачуком у співавторстві з Анастасією Онатій; 15 шевронів від воїнів з найвідоміших військових частин ЗСУ та ССО; штурвал від літака СУ-24 7-ї бригади тактичної авіації зі Старокостянтинівщини, який звільняв о. Зміїний; прапор з підписом генерал-майора Сергія Кривоноса; дизайнерська вишиванка «Хаймарс» бренду «СВОЄ» з підписами чемпіонів України; боксерські рукавиці з підписом Віталія Кличка. За підсумками другого благодійного аукціону вдалося зібрати 1 025 500 грн. За ці кошти було придбано медіаб і безпілотник для проєкту «Крила» та інтерактивну дошку для льотчиків із 7-ї бригади тактичної авіації зі Старокостянтинівщини [3; 7]. Окрім аукціонів, серед інших видів заходів з метою збору донатів вдалося організувати соціальну зустріч з пожежниками та працівниками ДСНС для дітей у вигляді фаєр-шоу, творчі вечори декламаторів віршів у театрі, онлайн розіграш марки Укрпошти, створеної спеціально для генерал-майора Дмитра Марченка з його підписом і побажаннями. Результативним інструментом виявилися системні щотижневі благодійні покази фільмів для дорослих і мультфільмів для дітей на великому екрані на березі озера в місті Хмельницькому впродовж літа 2023 року та щотижневі покази фільмів у поєднанні з благодійними ярмарками в Будинку культури в селі Пирогівці Хмельницької області восени цього ж року. Активна волонтерська діяльність БФ «Старлайф Благодійність» та ГО «Штаб 4.5.0» триває далі з метою наближення перемоги спільними зусиллями [3; 5; 6].

У січні 2023 року авторка цієї статті зі своєю колегою з міста Луцька Аліною Цьось створили дизайн-проєкт української орнаментики «Ladom». Стати дизайнеркою і поширювати орнаментуку через одяг – це була моя дитяча мрія, тоді як Аліна мріяла про свій бренд вишитих сорочок зі справжніми народними узорами. Тому ціль нашого проєкту – популяризація української етніки, пояснення символізму орнаментів через власні колекції та у співтворчості з іншими брендами, захист життя людей через енергію символів і колористики народних орнаментальних мотивів з усіх етнорегіонів України. Наш з Аліною досвід волонтерської участі в

ужгородському благодійному аукціоні в грудні 2022 року надихнув на ідею провести подібний аукціон у Хмельницькому. До речі, Аліна в перші місяці війни активно волонтерила в Києві через власний фонд «Єсила», передавши з колегами на передову понад 10 тонн гуманітарної допомоги та реалізувавши запити на понад 500 автомобілів для захисників Батьківщини. Ідею першого благодійного аукціону в Хмельницькому ми разом з іншими волонтерами успішно реалізували в березні 2023 року. У подальшому ми також стали партнерами й співорганізаторами наступних благодійних аукціонів у Києві, Ужгороді та Хмельницькому. Як партнери цих заходів ми надавали безкоштовні лоти від проєкту «Ladom» у вигляді хусток з українськими автентичними орнаментами й бісерних прикрас та представляли всі свої вироби (хустки, бісерні кризи й шопери) на благодійних ярмарках. Завдяки продажам наших лотів і виробів було зібрано на проєкт «Крила» понад 60 000 грн. Як організатори й співорганізатори всіх аукціонів ми спільними зусиллями з волонтерами «Старлайф Благодійність» зібрали понад 2 855 500 грн. Тому дизайн-проєкт «Ladom» в особі Аліни Цьось та Лілії Іваневич був відзначений подякою від спецпідрозділу «Крила» ГУР МО України. Результативною в плані волонтерства та презентації етностилу за кордоном виявилася наша співпраця з проєктом «Ukrainiansivent», що його організували Анастасія Бойко (засновниця бренду «1991 ethnostudio») та Валерія Семчук (засновниця бренду «Selera»). Таким чином, разом з іншими відомими українськими брендами ми брали участь у дводенних івентах у Варшаві й Празі та двотижневому івенті у Варшаві. 20 % від продажів на івентах дівчата використовують як благодійні донати на закриття запитів від військовиків через фонд «Варта». Волонтери цього БФ закупають військовим частинам безпілотники й автомобілі. Загалом через інструмент івентів Анастасія та Валерія передали у Фонд близько 47 000 грн. Наступні наші спільні івенти з метою популяризації української моди й культури у світі, а також з метою зборів донатів для наближення перемоги України плануються в містах Іспанії, Італії та Великобританії [4].

Варто згадати і про волонтерську діяльність хмельничан Сергія та Галини Присяжнюків, Сніжани Школяр, Лілії Прокопчук та її молодшого сина Богдана Прокопчука із смт Ярмолинці Хмельницької області, які допомагали «Штабу 4.5.0» і БФ «Старлайф Благодійність», а також закривали особисті збори. Чоловік Лілії Олексій Прокопчук добровільно пішов служити в одну з танкових бригад, а старший син Сергій Прокопчук як професійний військовий також з першого дня повномасштабного вторгнення служить в артилерійській бригаді. Саме цим бригадам часто надавалася волонтерська допомога у вигляді продуктів харчування, медикаментів, амуніції, запчастин, шин, нових колес, чорно-білих і кольорових принтерів та мавіків. Названі волонтери неодноразово виготовляли домашні тушонки та інші м'ясні й овочеві консерви, у великій кількості пекли смаколики до свят, сплели у місцевій школі № 2 більше ніж 300 сіток різних розмірів. У жовтні 2022 року в поїздку на фронт разом з Лілією Прокопчук поїхала й авторка цієї статті. Ми повезли хлопцям, які були за 15 км від кордону з ворогами, продукти харчування, аптечки, тосол та запчастини до артилерійських самохідних машин. Проте моя поїздка на передову мала ще одну мету – взяти інтерв'ю у військовиків для подальших наукових досліджень з усної історії. Ніколи не забуду глибини поглядів наших захисників, зокрема, майора, заступника командира дивізіону з озброєння Олексія П., сержанта, командира відділення артрозвідки Олексія З., старшого лейтенанта, командира взводу Владислава С., старшого лейтенанта, командира батареї Станіслава С., старшого лейтенанта, командира польового вузла зв'язку Івана Т., старшого лейтенанта, заступника командира батареї по роботі з особовим складом Володимира Г. та головного старшини дивізіону Анатолія К. Особливістю особового складу цієї бригади було те, що 70 % захисників – це добровольці, до того ж не професійні військові, а люди найрізноманітніших професій віком від 20 до 65 років. Проте всі вони – українці зі свідомою громадянською позицією. З березня 2022 року вони воювали безпосередньо на передовій на різних напрямках та майже рік без ротації. Кожен з моїх респондентів вислов-

лював думку про впевненість у перемозі нашої країни, віру в незворотний процес побудови нової вільної України з високим рівнем розвитку економіки та без корупційних складових, у формуванні зараз нової вільної нації, нової генерації відповідальних українців. Вислів «Воля понад усе» був метою їхньої боротьби. Зворушливим для мене став момент отримання нагрудного знаку «Волонтер України» від Всеукраїнського об'єднання «Крайна». За власним досвідом також скажу, що одним з дієвих видів підтримки українських воїнів є безпосереднє спілкування з ними, наша підтримка їх морально. Це підтвердила й низка моїх інтерв'ю з військовими як на передовій, так і в тилу: з Володимиром Г.², Олексієм О.³, Анатолієм К.⁴, Олексієм П.⁵, Станіславом С.⁶, Владиславом С.⁷, Іваном Т.⁸

Що стосується моїх особистих напрямів волонтерства, то їх теж було декілька. Окрім безпосередньої участі в роботі БФ «Старлайф Благодійність» та «Штабу 4.5.0», співпраці з БО «Захисти Хмельниччину», БФ «Рідні люди» й «Варта», ГО «Сильна жінка», окремими волонтерами (Алею Возняк, Богданою Садомською, Оленою Слободян), я прийняла рішення з продажу кожної своєї монографії віддавати 100 грн як волонтерські донати. Так склалося, що в грудні 2021 року я домовилася з директором місцевої друкарні про запуск друку першої частини накладу в розмірі 100 книг на 20 лютого 2022 року. До того часу потрібно було знайти кошти. Кошти знайшлися частково в розмірі близько 200 000 грн. завдяки приватним підприємцям, співробітникам компанії «Старлайф № 1» Тарасу Рисею та Юрію Семенюку, за що я їм безмежно вдячна. 24 лютого я забрала з друкарні всі 50 перших надрукованих книг. Коли у квітні пішов продаж книг я відновила друк другої частини тиражу. Наразі завершується продаж усього накладу загальною кількістю 500 книг. Допомагали продажу книг мої постійні презентації та інформація про ці заходи в соцмережах. Загалом я провела понад 50 презентацій у різноманітних музеях, бібліотеках, архівах, культурних центрах, центрах народної творчості, етнографічних лабораторіях, університетах, інститутах, школах, громадських організаціях («Удар», «Червоний хрест») як на території Хмельниччини, Тернопільщини,

так і в Києві, Вінниці, Луцьку. Я не відмовляла нікому, незважаючи на кількість аудиторії. Це могло бути від 5 до 60 людей. Такі ж презентації були організовані й за кордоном на запрошення українських соціально-культурних хабів (Краків, Варшава). Завдяки активній діяльності через презентації мене часто запрошували на телебачення особисто чи спільно із Сергієм Головим, Андрієм Лужняком, Алею Возняк. Такі інтерв'ю також допомагали збору донатів як один зі різновидів реклами нашої волонтерської діяльності в місті. Дієвими методами були й запуски в соцмережах власних і спільних з іншими волонтерами звичайних зборів та зборів з розіграшами моєї монографії та прапорів, підписаних військовими на передовій і привезених мною звідти. Загалом таких прапорів я придбала за власні кошти й підписала на фронті в кількості понад 20. Зараз ці символічні бойові прапори прикрашають будівлі не лише українців на території нашої держави, але й представників діаспори за кордоном, зокрема, у Польщі, Туреччині, Італії, Іспанії, США та Канаді. Загальна сума донатів, зібрана з продажу книг особисто та через аукціони й розіграші, на які я надавала книги безкоштовно, складає понад 200 000 грн. Тому що було ще дуже багато випадків, коли книгу в мене через соцмережі купували незнайомі люди як в Україні, так і з країн Європи, США, Канади та Австралії. І після того, як мої читачі дізнавалися про наші волонтерські проекти, вони охоче донатили нам. Насправді цей рівень довіри зовсім чужих людей просто неймовірно надихав і надихає діяти далі [4; 5].

Улітку 2022 року після знайомства з відомим у сфері кінематографа хмельничанином і волонтером Костянтином Детковським розпочався мій досвід співпраці ще й з благодійною організацією «Захисти Хмельниччину». Вона була створена волонтеркою та співзасновницею ГО «Хмельницька кінокомісія» Оленою Полянською. За спогадами пані Олени, після повномасштабного вторгнення російської федерації всі громадяни України намагалися в різний спосіб вносити свій вклад у боротьбу з ворогами: плести сітки, робити коктейлі «Молотова», ходити на різноманітні курси тощо. Волонтерка, проявляючи свідому громадянську позицію, також плела сітки, відвідувала курси

надання медичної допомоги й самозахисту, збирала разом з колегами кошти на закупівлю необхідної амуніції для хмельничан, які виявили бажання боронити країну. Але в якийсь момент стало зрозуміло, що цього мало й хочеться збільшити об'єми допомоги. У зв'язку з тим, що в місті до війни вже діяло багато різних організацій, але не було такої, яка б повноцінно орієнтувалася на допомогу захисникам різних військових частин, до Олени як відомого адвоката і юриста звернувся голова Хмельницької обласної військової адміністрації Сергій Гамалій з пропозицією створити й очолити таку благодійну організацію. Олена з волонтерами відразу відгукнулися на цю ідею, і таким чином 18 березня 2022 року було засновано БО «Захисти Хмельниччину» та підписано договір про її співпрацю з ХОВА. Згідно із Статутом, БО «Захисти Хмельниччину» є всеукраїнською організацією. Спочатку її головними цілями було надання допомоги військовим батальйонам на території бойових дій і під час реабілітації захисників на Хмельниччині. З часом її цілі масштабувалися до допомоги сім'ям загиблих воїнів, внутрішньо переміщеним особам і цивільним особам, які потребують благодійної допомоги. Крім того, БО «Захисти Хмельниччину» поряд з іншими організаціями забезпечує логістичні питання щодо транспортування гуманітарних вантажів. Джерелами фінансування організації були благодійні внески місцевих підприємців, друзів та знайомих, які насамперед донатили через довіру волонтерам БО. Ця довіра щоразу підтверджувалася виконанням запитів, на які збирали кошти, та звітуванням на особистій сторінці БО в соцмережі. У другій половині 2022 року до головних напрямів діяльності організації додався ще один – це допомога жителям деокупованих територій та спеціалізованим закладам міста в соціальній сфері. Першочерговою, звісно, була допомога захисникам з різних військових частин, які воюють на передовій та зверталися до волонтерів організації. Зокрема, така допомога включала автомобілі, у тому числі й спеціалізовані (пожежні, швидкі), квадрокоптери, генератори, різноманітне військове обладнання, комп'ютерна техніка, військовий одяг, продукти харчування, засоби гігієни та медичні товари. Цю допомогу волонтери

організації шукали й знаходили через знайомих фактично в усіх куточках світу. Допомогу нашим військовослужбовцям у процесі реабілітації БО здійснює через фінансування їх перебування у відповідних медичних закладах. Але чи не найскладнішою частиною роботи волонтерів організації «Захисти Хмельниччину» є поховання наших захисників та спілкування з родинами загиблих. Оскільки, згідно зі Статутом, діяльність організації поширюється на всю територію нашої країни, волонтери БО як допомагають переселенцям Хмельниччини продуктовими та гігієнічними наборами, так і виїжджають з гуманітарними місіями на деокуповані й прифронтові території. Напрямом діяльності БО в соціальній сфері включає допомогу дитячим і медичним спеціалізованим закладам, військовим госпіталям, лікарням, будинкам сімейного типу. Усі перераховані вище напрями волонтери організації продовжили та ще й навіть розширили у 2023 році. Тому про «Захисти Хмельниччину» вже знає велика кількість як військових, так і цивільних осіб. Волонтери намагаються допомогти кожному, хто до них звертається. Результати роботи БО підтверджують цифри, якими пишаються волонтери. Загалом на потреби військових і переселенців організовано понад 30 тонн гуманітарної допомоги. Безпосередньо для захисників на фронт передано понад 175 транспортних засобів, 80 дронів, 80 радіостанцій, сотні генераторів, тисячі повербанків, сотні планшетів, більше двадцяти зарядних станцій, 200 кг тактичного спорядження й обладнання для посилення мобільних груп ППО. Забезпечено потребу в продуктах харчування (20 тонн), одязі та взутті (3 тонни), засобах гігієни й медичних товарах (10 тонн) ⁹.

Наразі команда БО «Захисти Хмельниччину» налічує близько 300 осіб. Це волонтери, з якими підписано договори про провадження волонтерської діяльності та які мають бажання допомагати. Серед волонтерів є люди з різних сфер професійної діяльності й соцістатусів: бізнесмени, адвокати, працівники соціальної сфери, пенсіонери, студенти, внутрішньо переміщені особи та ін. Прикладом для натхнення волонтерів команди організації стали передусім підприємці Олександр Білик, брати Андрій і Дмитро Манзюки, що мають успішний ресторанный біз-

нес. Вони з перших днів війни надавали прихисток переселенцям у місті, забезпечували військових ТРО їжею, а зараз підтримують сім'ї, які постраждали від війни, постачають фронт автомобілями, дронами, обладнанням. Волонтер Сергій Казаков організовує через закордонних друзів пошук автомобілів, що їх власник холдингу GM Group і волонтер Михайло Гвоздьов закуповує для військових на передову. Волонтер Сергій Підгайчук на постійній основі забезпечує організацію продуктами харчування для внутрішньо переміщених осіб. Організаційну частину роботи БО «Захисти Хмельниччину» результативно реалізують Олена Полянська як голова організації, Ігор Тюрін як відповідальний за контактування й допомогу цивільному населенню, Сергій Стаховяк як відповідальний за доставлення допомоги воїнам на військові позиції, Олександр Педан як відомий медійник та одночасно співавтор і учасник благодійних заходів організації ¹⁰.

Водночас за період діяльності БО «Захисти Хмельниччину» організовано та проведено благодійні заходи, які стали дієвим інструментом для збору коштів. Серед них такі: «Сила Любові» (зібрано близько 30 тонн гуманітарного вантажу), благодійний забіг «Крок до перемоги», благодійний велопробіг, «Діти – дітям» (з метою психологічного відволікання дітей від жахів, які несе із собою війна), фотовиставка «Дитячі очі війни» та донація крові з метою донатів. Успішно втілений у життя проєкт «Стоматологія на колесах», який уже неодноразово виїжджав на передову до наших військових. Долучались волонтери і до проєкту «Капітошка» – це банно-пральний комплекс, який безпосередньо перебуває на бойових позиціях підрозділів. БО «Захисти Хмельниччину» також взяла участь у розробці та виготовленні відзнаки регіонального управління Сил територіальної оборони «Захід» і проєкту реконструкції даху військового госпіталю. До речі, варто відзначити, що такі проєкти, як «Капітошка» та «Стоматологія на колесах» на фронті дуже сподобались воїнам своєю креативністю й у них дійсно є потреба ¹¹.

Наприкінці осені 2022 року за ініціативи Костянтина Детковського ми провели благодійний розіграш моєї монографії в прямому ефірі з попереднім оголошен-

ням чергового збору донатів на придбання різдвяних подарунків для дітей з деокупованих територій Сходу та Півдня України. З цією ж метою волонтери БО «Захисти Хмельниччину» впродовж грудня організували на центральній площі Хмельницького збору подарунків у 20-тонну вантажівку, прикрашену новорічними гірляндами. А в ролі Святого Миколая зустрів усіх охочих узяти участь у благодійній різдвяній акції волонтер і український артист розмовного жанру Сергій Стахов. Мій син теж віддав усі свої дитячі книги, розвиткові ігри та різноманітні іграшки дітям з деокупованих територій. Зібравши таким чином повну вантажівку дитячих подарунків, волонтери БО разом з українським шоуменом і телеведучим Олександром Педаном та Святим Миколаєм (Сергієм Стаховим) відвідали деокуповані території Донецької, Запорізької та Херсонської областей саме на Різдвяні свята. Ще раніше волонтери БО «Захисти Хмельниччину» одними з перших возили благодійну допомогу у вигляді одягу й продуктивних наборів жителям Херсона відразу після його звільнення 11 листопада 2022 року. Після того часто відвозили таку матеріальну допомогу жителям деокупованих територій Херсонської області, бо якраз із цією областю Хмельниччина мала співпрацю в різних напрямках розвитку економіки до війни. Крім того, у червні 2023 року волонтери надавали місцевим українцям після затоплення Каховського водосховища термінову благодійну допомогу у вигляді речей першої необхідності, надувних човнів, продуктів харчування для людей і домашніх тварин. У цих поїздках, за спогадами Костянтина, було багато моментів людських комунікацій, які не могли залишити нікого байдужими. Одним з таких епізодів, який зафіксувався в пам'яті волонтера, був приїзд у Херсон в перші дні після його звільнення, де на центральній площі їм на зустріч біг хлопчик із жовто-блакитною стрічкою та зі словами гордості «Слава Україні!». З ціллю як матеріальної допомоги у вигляді зборів, так і моральної у формі особистого спілкування з переселенцями Хмельницької області волонтери БО «Захисти Хмельниччину» об'їздили її містами разом з українськими шоуменами та телеведучими, теж подолянами й у минулому хмельничанами Олександром

Педаном, Вадимом Мичковським (Дядя Жора) та Лесею Нікітюк. Ще одним дієвим способом збору коштів волонтерами цієї організації вже для військових батальйонів Тероборони Хмельниччини стали розстріляні військові автомобілі. Ідея з побитими на передовій автівками виникла в травні 2023 року. Перший транспортний засіб марки УАЗ від 36-го окремого стрілецького батальйону Тероборони разом зі скринькою та QR-кодом розмістили біля ТЦ «Либідь Плаза». За менш ніж 1,5 місяця завдяки донатам небайдужих людей вдалося назбирати 100 000 гривень. За ці кошти подоляни з 36-го батальйону облаштували саморобну реактивну систему на інший бойовий автомобіль. Восени 2023 року на паркувальному майданчику біля гіпермаркету «Епіцентр» жителі міста могли бачити другий знищений військовий пікап вже від 86-го окремого батальйону Тероборони. Він потрапив під мінометний обстріл на Херсонському напрямку. Усі хлопці, які перебували в автівці в момент обстрілу, на щастя, вижили. Військовослужбовці 86-го окремого батальйону більше року виконують бойові завдання на фронті, а зараз тримають оборону на Півдні України. Кошти, зібрані завдяки цьому авто, підуть на потреби батальйону. Водночас після постійних поїздок на передову волонтери БО «Захисти Хмельниччину» відзначають важливість моральної підтримки бійців у вигляді живих комунікацій. Саме таке спілкування ще більше додає віри, сили та міцності духу нашим військовим. Такі поїздки для підняття бойового духу хлопці також організували разом з хмельницьким бардом Ігорем Білим, ілюзіоністом Юрієм Мончаком, менталістом Ілієм Корманом і гумористами Олексієм Супруном («Бампер»), Сергієм Щербаковим («Сус») та Олександром Педаном. Ще одним напрямком діяльності БО «Захисти Хмельниччину» став проєкт «Жива спадщина: Мова всюди». Він ініційований Асоціацією українців, які мешкають в інших країнах, і має на меті розповсюдження української мови й культури в країнах Європи та підтримку наших співвітчизників, що опинилися за кордоном. Волонтери зібрали мікроавтобус книг та відвезли їх у міста Іспанії, де проживають громади українців. Авторка статті також долучилася до цієї акції, презентувавши свої монографії,

а також книги у співавторстві з доктором історичних наук Анатолієм Трембіцьким. Наразі волонтерська робота, за переконанням Олени Полянської, очільниці БО «Захисти Хмельниччину», продовжується в усіх головних напрямках до повної перемоги України. Після перемоги волонтери організації планують допомагати військовим з метою їх повноцінної реабілітації та адаптації в соціумі, а також сім'ям загиблих. Ця допомога стосуватиметься трьох важливих напрямів: медичного, психологічного та правового [4].

Життєва істина «Разом сильніші» підтверджена також плідною співпрацею благодійних організацій «Штаб 4.5.0» та «Захисти Хмельниччину» з приватним підприємцем з міста Калуша Івано-Франківської області Тарасом Рисеєм. Він волонтерить у нашій загальній системі БФ «Старлайф Благодійність» та ще одночасно є представником місцевого БФ «Слава і честь». Разом з колегами-підприємцями він придбав, привіз з-за кордону та відремонтував за власні кошти понад 70 автомобілів для потреб військових упродовж 2022–2023 років. Частину цих автівок вони возили на передову нашим військовим на Запорізькому, Харківському та Донецькому напрямках. Крім того, Тарас завдяки партнерським бізнес-комунікаціям із закордонними колегами організував понад 10 авто з різноманітною гуманітарною допомогою для військових у перші місяці війни. Волонтер двічі донатив під час участі в наших благодійних аукціонах у Хмельницькому через купівлю лотів чи виробів на наших ярмарках. Так, на нашому першому аукціоні він придбав один із цінних лотів – прапор з передової, підписаний артилеристами 3-ї окремої танкової Залізної бригади за 30 000 грн. Тарас також окремо допомагав у зборах коштів на придбання мавіків для зазначеної танкової бригади. А на заключному етапі нашого другого аукціону він задонатив значну суму з метою закупівлі інтерактивної дошки для льотчиків зі Старокостянтинівської військової частини. Для волонтерів БО «Захисти Хмельниччину» Тарас неодноразово організував безпілотники (у т. ч. мавіки), старлінки та системи екофло. І поки йде війна, співпраця триватиме аж до повного визволення нашої країни ¹² [4].

Активну благодійну роботу в плані допомоги військовим з перших днів війни проводять волонтерки ГО «Сильна Жінка» під керівництвом відомої подільської майстрині Алли Учик. Організація зареєстрована у травні 2022 року. За цей час жінки сплели понад чотириста маскувальних сіток різноманітних варіантів. Постійно збирають донати через продажі бісерних прикрас (особливо вишуканих герданів) Алли Учик, завдяки яким забезпечують запити воїнів щодо продуктів харчування, медикаментів, амуніції, ремонту автомобілів тощо. Наразі волонтерки поставили ціль виготовити та відправити на фронт двісті «осінніх» та сто сім «зимових» маскувальних сіток [2].

Висновки. Благодійний волонтерський рух в Україні активно зростає та розвивається. В умовах збройної агресії російської федерації проти України волонтерський рух виходить на інший рівень. Якщо раніше волонтери – це були звичайні люди різного віку, статі, професійної діяльності й статусу, які вкладали свій час, енергію, талант або ресурси у втілення насамперед соціально корисних проєктів, то зараз волонтерські організації є не лише рушіями просування нових напрямів, законів, інституційних рішень, які суттєво впливають на розвиток суспільства в Україні. Обставини повномасштабної війни продемонстрували неймовірні можливості та масштаби волонтерського руху. Сучасні форми участі та практичний досвід волонтерів в організації допомоги українській армії проявляються в тісній співпраці з неприбутковими організаціями та реалізації таких напрямів, як надання благодійної допомоги ЗСУ, НГУ, ССО, допомога реабілітації військових, сім'ям загиблих воїнів, постраждалим унаслідок широкомасштабної військової агресії росії проти України, внутрішньо переміщеним особам, українцям на деокупованих територіях та ін. Саме за цими напрямками й варто класифікувати види волонтерської діяльності. Чим далі, тим більш креативними є також методи й засоби втілення в життя цих напрямів волонтерської діяльності: від звичайних зборів до різноманітного формату заходів, що їх волонтери організують як онлайн, так і офлайн. Усе це разом додає підтвердження істини «у єдності сила» та розуміння, що ці процеси надалі будуть набувати но-

вих форм та ще більших масштабів. Сьогодні волонтерський рух став фактором громадянської свідомості, активності, патріотизму, чинником швидкої самооргані-

зації українців, новою соціальною потребою, впливовим політичним інститутом, який сприяє трансформації нашої країни загалом.

Примітки

- ¹ Записала Л. Іваневич 29 жовтня 2023 р. від Ірини Петрівни Антонюк у м. Хмельницькому.
- ² Записала Л. Іваневич 16 жовтня 2022 р. від Володимира Івановича Г. у Харківській області.
- ³ Записала Л. Іваневич 16 жовтня 2022 р. від Олексія Володимировича З. у Харківській області.
- ⁴ Записала Л. Іваневич 16 жовтня 2022 р. від Анатолія Миколайовича К. у Харківській області.
- ⁵ Записала Л. Іваневич 16 жовтня 2022 р. від Олексія Олексійовича П. у Харківській області.
- ⁶ Записала Л. Іваневич 16 жовтня 2022 р. від Станіслава Сергійовича С. у Харківській області.
- ⁷ Записала Л. Іваневич 16 жовтня 2022 р. від Владислава Сергійовича С. у Харківській області.
- ⁸ Записала Л. Іваневич 16 жовтня 2022 р. від Івана Володимировича Т. у Харківській області.
- ⁹ Записала Л. Іваневич 28 жовтня 2023 р. від Олени Анатоліївни Полянської в м. Хмельницькому.
- ¹⁰ Записала Л. Іваневич 28 жовтня 2023 р. від Олени Анатоліївни Полянської в м. Хмельницькому.
- ¹¹ Записала Л. Іваневич 26 жовтня 2023 р. від Костянтина Володимировича Детковського в м. Хмельницькому. Записала Л. Іваневич 28 жовтня 2023 р. від Олени Анатоліївни Полянської в м. Хмельницькому.
- ¹² Записала Л. Іваневич 23 жовтня 2023 р. від Тараса Миколайовича Рисея у м. Івано-Франківську.

Джерела та література

1. Безпілотники військовим – від хмельничан. Інтерв'ю з Сергієм Головим та Лілією Іваневич. URL : <https://fb.watch/gPaCszPIR4/> (дата звернення 25.10.2023).
2. Громадська організація «Сильна жінка». URL : <https://www.facebook.com/BerehyniaPodillia/> (дата звернення 25.10.2023).
3. Громадська організація «Штаб 4.5.0». URL : <https://instagram.com/shtab4.5.0?igshid=NWNrbTWwODNwa2c0> (дата звернення 25.10.2023).
4. Дизайн-проект «Ladom». Презентація Аліни Цюсь та Лілії Іваневич. URL : <https://instagram.com/ladom.ua?igshid=YmMyMTA2M2Y=> (дата звернення 25.10.2023).
5. Лілія Іваневич, волонтерка, організаторка благодійного аукціону. Інтерв'ю з Лілією Іваневич та Алею Возняк. URL : <https://fb.watch/i-bdvuyRqA/> (дата звернення 25.10.2023).
6. Старлайф Благодійність («Starlife Charity»). URL : <https://instagram.com/starlife.charity.ua?igshid=MzNvNzhwazE1dDJr> (дата звернення 25.10.2023).
7. Старлайф на захисті України, допомога ЗСУ. Інтерв'ю з Іваном Українцем на ICTV. URL : <https://youtu.be/jir3zJkLU4A?si=FJwPNrjklHWHM7rg> (дата звернення 25.10.2023).
8. Говоруха Н. О. Типи волонтерської діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 8. С. 24–27.
9. Кокорський В. Ф., Кокорська О. І. Динаміка генералізованої довіри і волонтерство в Україні після Революції Гідності. *Політичне життя*. 2018. № 3. С. 96–100.
10. Перетяцько В. А. Волонтерство та формування духовних цінностей і ціннісних орієнтацій. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки*. 2014. Вип. 43. С. 386–393.
11. Томчук О. А. Вагомий внесок волонтерів у висвітленні історії сучасної російсько-української війни. *Військово-науковий вісник*. 2018. Вип. 30. С. 248–252.
12. Чайка І. Ю. Волонтерство: сутність феномена та особливості його функціонування в сучасній Україні. *Грані*. 2017. Т. 20. № 7. С. 72–79.

References

1. *Unmanned Aerial Vehicle to the Military from the People of Khmelnytskyi*. Interview with Serhii Holov and Liliia Ivanevych [online] [viewed 25 October 2023]. Available from: <https://fb.watch/gPaCszPIR4/> [in Ukrainian].

Презентація книги Л. Іваневич «Традиційний одяг українців Поділля». м. Варшава, Республіка Польща. Жовтень 2022 р.

Л. Іваневич та Л. Прокопчук у гостях в артилеристів 3-ї окремої танкової Залізної бригади. Харківська область. 16.10.2022 р.

Перший благодійний аукціон від компанії «Starlife» з метою збору коштів на безпілотики для спецпідрозділу «Крила» ГУР МО. м. Ужгород Закарпатської обл. Листопад 2022 р.

Благодійний аукціон від компанії «Starlife» з метою збору коштів на безпілотики для спецпідрозділу «Крила» ГУР МО. м. Хмельницький. Березень 2023 р.

Благодійний аукціон від компанії «Starlife»
з метою збору коштів на безпілотники для спецпідрозділу «Крила» ГУР МО.
м. Хмельницький. Березень 2023 р.

Благодійний аукціон від компанії «Starlife»
з метою збору коштів на безпілотники для спецпідрозділу «Крила» ГУР МО.
м. Київ. Серпень 2023 р.

Волонтер Костянтин Детковський.
м. Ізюм Харківської обл. 12 листопада 2022 р.

Волонтери БО «Захисти Хмельниччину»
в щойно звільненому Херсоні.
Листопад 2022 р.

Волонтери БО «Захисти Хмельниччину»
з концертами мешканцям Херсонщини.
Січень 2022 р.

Волонтери БО «Захисти Хмельниччину»
в щойно звільненому Херсоні.
Листопад 2022 р.

Волонтери БО «Захисти Хмельниччину».
Акція до Дня святого Миколая
«Сила любові» на Херсонщині.
Грудень 2022 р.

Волонтери БО «Захисти Хмельниччину».
Акція до Дня святого Миколая
«Сила любові» на Херсонщині.
Грудень 2022 р.

Авто 36-го батальйону ЗСУ після обстрілу
на полі бою (а) та біля ТГРК «Либідь Плаза»
в м. Хмельницькому для збору коштів
на встановлення системи РСЗВ (б).
Червень 2023 р.
Світлина К. Детковського

Зруйнована школа.
в Харківській обл.
18.11.2022 р.
Світлина Л. Іваневич

Волонтери
БО «Захисти
Хмельниччину»
в м. Ізюмі
Харківської обл.
16–18 грудня 2022 р.
Світлина
К. Детковського

2. *Strong Woman* Community Organization [online]. [viewed 25 October 2023]. Available from: <https://www.facebook.com/BerehyniaPodillia/> [in Ukrainian].
3. *Staff 4.5.0* Community Organization [online]. [viewed 25 October 2023]. Available from: <https://instagram.com/shtab4.5.0?igshid=NWNrbTBwODNwa2c0> [in Ukrainian].
4. *Ladom* Design Project. Presentation by Alina Tsios and Liliia Ivanevych [online]. [viewed 25 October 2023]. Available from: <https://instagram.com/ladom.ua?igshid=YmMyMTA2M2Y=> [in Ukrainian].
5. Liliia Ivanevych, Volunteer, Organizer of the Charity Auction. Interview with Liliia Ivanevych and Alia Vozniak [online]. [viewed 25 October 2023]. Available from: <https://fb.watch/i-bdvuyRqA/> [in Ukrainian].
6. *Starlife Charity* [online]. [viewed 25 October 2023]. Available from: <https://instagram.com/starlife.charity.ua?igshid=MzNvNzhwazE1dDJr> [in Ukrainian].
7. Starlife in Defense of Ukraine, Help to the Armed Forces of Ukraine. Interview with Ivan Ukraintsev on ISTV [online]. [viewed 25 October 2023]. Available from: <https://youtu.be/jir3zJkLU4A?si=FJwPNrjklHWHM7rg> [in Ukrainian].
8. HOVORUKHA, Nataliia. Types of Volunteer Activities. *Innovative Pedagogics*, 2018, iss. 8, pp. 24–27 [in Ukrainian].
9. KOKORSKYI, Valentyn and Olha KOKORSKA. Dynamics of Generalized Trust and Volunteering in Ukraine after the Revolution of Dignity. *Political Life*, 2018, no. 3, pp. 96–100 [in Ukrainian].
10. PERETIATKO, V. Volunteering and Formation of Spiritual Values and Value Orientations. *Scientific Periodical of M. Drahomanov National Pedagogical University. Series 12: Psychology*, 2014, iss. 43, pp. 386–393 [in Ukrainian].
11. TOMCHUK, Oleksandr. Significant Volunteers Contribution to the Covering the History of the Modern Russian-Ukrainian War. *Military Scientific Bulletin*, 2018, iss. 30, pp. 248–252 [in Ukrainian].
12. CHAIKA, Iryna. Volunteering: The Essence of the Phenomenon and Peculiarities of Its Functioning in Modern Ukraine. *Hrani*, 2017, vol. 20, no. 7, pp. 72–79 [in Ukrainian].

Надійшло / Received 06.12.2023

Рекомендовано до друку / Recommended for publishing 14.12.2023